

I. Diplomová práce

Studentka: Lenka Koziolová

Obor: ČJ-Hv

Téma: Umělecká literatura jako didaktický problém (roční metodická řada literárního semináře)

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Ondřej Hausenblas

Posudek vedoucího diplomové práce:

Předložená práce Lenky Koziolové je velmi rozsáhlá – má dva díly, celkem 354 stránek. Ve skutečnosti však sama práce tak objemná není – větší část zabírají texty, které uchazečka vybrala pro práci v hodinách. Ovšem i hledání a volba textů vhodných pro cíle a povahu práce v literárním semináři na gymnáziu znamenají vleklou dávku úsilí a znalostí. Je třeba ocenit, že si L. Koziolová vybrala velmi podstatné a zajímavé texty, jak beletristické, tak odborné. Jejich sbírka v DP je pro ni velkým zásobníkem k práci ve škole. DP Lenky Koziolové si klade velký cíl – skrze práci s vybranými literárními texty chce soustavným působením na žáky rozvíjet jejich hodnoty, postoje a dovednosti, a navíc toho chce dosahovat tvořivým objevováním a sebezdokonalováním. To jsou velké cíle, vyžadující hlubokou promyšlenost pojmů i postupů jak při plánování takového programu (uchazečka jej nazývá “metodickou řadou”), tak při samotném vyučování, tj. v řízení výuky.

Uchazečka by měla objasnit, jak se rozhodovala o způsobu, jímž vytvoří svou “metodickou řadu” pro tuto DP. V předložené práci totiž kapitoly, v nichž by byly pojmy a principy i východiska uspokojivě objasňovány, nejsou. Například hned v úvodu Lenka Koziolová vysvětluje, že k práci v hodinách bude volit texty literatury umělecké, nikoli literatury populární, avšak nevysvětluje, proč se tak rozhodla, jak to bude souviset s cíli výuky nebo povahou žáků.

Také vysvětlení, proč má její program výuky být určen jen pro literární seminář na vyšším gymnáziu, a nikoli pro běžné hodiny literatury, by mělo být podstatnější. L. Koziolová neuvádí, proč staví seminář do kontrastu s osnovami, a ne se Standardem pro gymnázia nebo novým RVP. Měla by lépe objasnit, proč se domnívá, že osnovy vedou žáky více k konzumaci literatury než k “pohledu světa” (s. 12). To, že RVP není ani zmíněn, je překvapivé, zejména když L. Koziolové evidentně vyhovuje pojetí bližší tomu, které obsahuje RVP GV, než osnovám pro G.

Rozhodně zde schází celkový přehled všech témat a cílů, ze kterého by byla vidět celková struktura “metodické řady”. To by měla uchazečka vyjasnit a ukázat, že si je vědoma jak práce s cíli na úrovni lekcí, tak na úrovni celého programu.

V práci se diplomantka opírá o několik didaktických zdrojů, avšak bohužel se nevěnovala vysvětlení jejich rozdílů – některé principy čerpá z Nezkusilovy Didaktiky, ale jinde se dovolává konstruktivistické pedagogiky, která u Nezkusila není základem. To má důsledek v jejím pojetí role učitele: do jaké míry bude učitel za žáky rozhodovat a vybírat.

Autorce DP by prospělo, kdyby byla důsledněji dodržovalo zásadu citovat vždy pramen, z něhož přebrala tu nebo onu myšlenku či zásadu – měla by jasno, čeho se drží. Např. na str. 10 v pojetí motivace je patrné, jak zde dominuje pojetí, které věří, že “učitel motivuje žáka”, zatímco podle konstruktivismu se počítá s tím, že žák nalézá a buduje svou motivaci. Učitelovo chválení je postupem vnější motivace, stejně jako představa, že “učitel

dá žákovi pocítit, jak chutná úspěch”.

Na str. 34 při vymezování cílů lekce o humoru uvádí autorka své vysvětlení jednoho z poznatkových cílů – ovšem cílem by mělo být, aby si studenti utvořili své poznání, nikoli aby absorbovali to vymezení a znění, které zná učitelka.

Jako velmi problematickou z hlediska citací vidím kapitolu “Umělecká literatura”. Tam jsou některé formulace sice syntakticky i obsahově podivné, ale převzaté evidentně z pramenů, ač nepřiznaných: “Poezie je vždy křehčí než próza, protože jsou jejím jádrem lidská srdce. Principem je tedy záležitostí srdeční, ale podobně jako próza zaměstnává současně intelekt a je výrazem myšlení. (s. 19) Tamže se uchazečka zmiňuje o Heideggerovu chápání poezie, ale neuvádí ho ani v bibliografii.

Ke kapitole o interpretaci bych uvítal, aby autorka hlouběji objasnila, co z jejího vymezení interpretace vyplynulo pro konstrukci hodin v semináři a jak to naplnila.

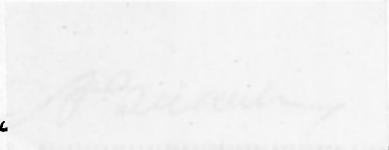
Velká série lekcí v DP by mohla být přínosem jak pro uchazečku – má zde nachystáno mnoho látky pro výuku, tak pro další zájemce. Podmínkou ovšem je jednak srozumitelnost jejího zápisu o lekci, jednak skutečná proveditelnost naplánovaných aktivit. K srozumitelnosti bude patřit zejména to, zda je za hesly a nadpisky v popisu lekce možné rozpoznat, co a jak se bude ve třídě dít a k jakému cíli – to je didaktika. Když už jde o práci didaktickou, měla by autorka prokázat, že má představu o časovém průběhu a rozsahu lekcí a celého programu.

Uchazečka by měla objasnit, odkud se podle ní berou cíle pro literární výuku a výchovu (na str. 12n. to není docela jednotně podáno). U dadaismu a surrealismu například uvádí jako cíl získání vhledu do hravé literatury... a i při surrealismu vidí hlavně techniku automatického zápisu – ale surrealismus asi není ani hravost, ani technika. V jiných lekcích, např. u Hrabala, souvisejí cíle s povahou díla úžeji. Jak tedy je uchazečka volí? Dále by měla vysvětlit, zda se podle ní mají studenti dobrat poznatků, které má jako učitelka připravené, nebo zda míní, že si studenti v určitém problému vytvářejí na základě podkladů (textů, referátů, výkladů a četby) své vlastní úsudky a závěry – např. v lekci Alenka II na str. 36 je patrné, že rozdíl mezi světem L. Carrolla a světem Alenky vidí přesně určené rozdíl, a není patrné, zda počítá s tím, že studenti najdou jiné, nebo že nenajdou ty její.

Otázek pro obhajobu je u této práce více, než bývá zvykem – výsledek hodnocení DP bude tedy silně záviset na tom, jak uspokojivě uchazečka u obhajoby prokáže, že skutečně porozuměla principům, kterými se řídí čtení, učení se literatuře a plánování lekcí a programu výuky.

Navrhuji hodnotit práci jako dobrou, pokud budou náležitě objasněny výše předložené otázky.

V Praze dne 7.5. 2006

.....
podpis vedoucího diplomové práce